

Csángó könyvek a Hargita Kiadóhivatalnál

A Moldvai Magyarság című folyóirat 1990–1998 között Háromszék megyében, Sepsiszentgyörgyön jelent meg, a Trisedes Kiadó gondozásában. Mivel a lapkiadás közben felhalmozott adósságokat a kiadó nem tudta kezelni, 1998-ban ideiglenesen beszüntette a folyóirat kiadását, majd 1999 őszén átadta a kiadás jogát a Csíkszeredában működő Székelyföld Alapítványnak és a Hargita Kiadóhivatalnak.

A havonta megjelenő folyóirat kiadása, szerkesztése és terjesztése 2000. január 1-jétől indult újra a Hargita Kiadóhivatalnál és a Székelyföld szerkesztőségénél már létező szellemi tőke és infrastruktúra segítségével. A kiadáshoz szükséges költségeket kizárólag pályázati úton, illetve magánszemélyek adományaiból sikerült megteremteni. A folyóirat, mint a neve is jelzi, elsősorban a Moldvában élő csángómagyar kisebbség sorskérdéseivel, múltjával, jelenével és identitás-gondjaival foglalkozik. A lapban közölt fontosabb írások egy részét román nyelven is közöljük, mert a Moldvában élő magyarok nagy része nem ismeri a magyar írásbeliséget. A havi periodika szerkesztése, kiadása és terjesztése közben szembesült a kiadó ezzel a valósággal, amit a tereptapasztalatok a csángómagyarok identitásbeli zavaraival, saját történelmüknek hézagossá, illetve nem ismeretével, jobbára népmeszelemekre épülő, legfennebb a szájhagyományok szintjén élő valóságával szembesítettek.

Egyfajta kényszerhelyzetbe került a folyóirat kiadást felvállaló kiadó. Vagy marad csak a Moldvai Magyarság kiadásánál, és fél munkát végez, vagy továbblép, megpróbál többet adni a kétnyelvű periodikánál. Az élet követelte meg tehát a továbblépést a könyvkiadás irányába. Legelső elképzelésként egy kétnyelvű zsebkönyvsorozat ki-

adásának ötlete körvonalazódott, amely a moldvai magyarokról keletkezett alapvető történelmi munkákat célozta meg.

A program elindítása nem kis szellemi és anyagi erőfeszítésbe került, hiszen a szövegek lefordításához (magyarból románra, illetve románról magyarra) – az anyagiak mellett – meg kellett találni a szakmailag is hozzáértő fordítókat, elő-

szó-írókat, szerkesztőket. Elsőként 2002-ben Zöld Péter jelentései jelentek meg *Pater Zöld* címmel. Ez volt az első dobantás, amelynek sikere (háromszor adtuk ki újra) igazolta terveink helyességét. Aztán évente jelentek meg a Bibliotheca Moldaviensis zsebkönyvsorozat kötetei: 2003-ban Gh. I. Năstase, egykori jászvásári történész-

professzor nagy empátiával és a történelmi igazságot kimondó *Ungurii din Moldova la 1646 după Codexul Bandinus* című tanulmánya következett. Szinte természetesen történt, hogy 2004-ben már a *Codex Bandinus* kiadásával gyarapodott a sorozat. Még ugyanabban az évben jelentek meg Petrás Incze Jánosnak, a XIX. században Klézsen élő szerzetesnek Döbrentei Gábor, a Magyar Tudományos Akadémia titoknokja kérdéseire adott

válaszai. 2005-ben Domokos Pál Péter alapmunkája, a két világháború között tett moldvai útjairól írt könyveinek tömörített változata került a sorozatba. Ugyancsak 2005-ben jelent meg a néhai sepsiszentgyörgyi tanár, Gazda László *Codex*e, amely a jelenlegi moldvai magyar települések részletes leírását tartalmazza. Radu Rosetti 1905-

sorozat. A Bibliotheca Moldaviensis kétnyelvű zsebkönyvtár-sorozatot tizedikként Jerney János 1844–45-ben tett *Keleti utazása a magyarok őshelyeinek kinyomozása végett* című munkája zárta 2011-ben.

2000-től kezdődően azonban nemcsak a Moldvai Magyarság című folyóirat, illetve a Bibliotheca Moldavinesis könyvsorozat kiadása valósult meg programszerűen. A Hargita Kiadóhivatal és a Székelyföld Alapítvány felvállalta azon csángómagyar alkotók műveinek kiadását is, akik időközben írásaikkal jelentkeztek a *Moldvai Magyarságban*.

Elsőként 2000-ben Duma István András *Én országom, Moldova* című versgyűjteménye jelent meg. Duma a Lakatos Demeter által

megteremtett, csángó nyelvjárásban alkotott költészet egyenes ági folytatója. Izgalmas szerkesztői munka volt felfedezése, verseinek sok lábjegyzetet tartalmazó közzététele. 2001-ben pedig egy csángómagyarokról szóló versgyűjteményt, *Az ember ott a legfájóbb magyar* című antológiát jelentettük meg. A kiadó következő felfedezettje Iancu Laura volt. A magyarfalusi költőnő első kötete *Pár csángó szó* címmel jelent meg 2004-ben. Iancu Laura mára már befutott alkotó, azóta több könyve jelent meg, nem véletlenül kapta meg idén a József Attila-díjat. Akár sikertörténetnek is nevezhetjük Gábor Felicia *Csángó vagyok* című prózájának kiadását. A folyóirat által hirdetett alkotói pályázatra érkezett munkát a Lujzikalagorban született szerző továbbírta, 2005-ben könyv alakban is megjelent. Az első kiadást újabb kettő követte. A jelenleg Magyarországon élő, Somoskán született Demse Márton a székelyudvarhelyi tanítóképző elvégzése után hazament szülőföldjére tanítani. Ez a foglalatossága viszont nem sokáig tartott, kénytelen volt pályát módosítani, mozdonyvezetőként élt, járta Moldovát, és írta verseit, publicisztikáit. *Csángó küzdelem* címmel jelent meg írásaiból ugyancsak 2005-ben egy válogatás.

Nem tudjuk, sok-e ez, vagy kevés. De talán egy hajszálnival sikerült arrébb mozdítani a moldvai magyarság döcögő szekerét.

Ferenczes István

